

اسطرلاب خجندی

تصاویر اسطرلاب ساخت ابومحمود خجندی که آن را دقیق‌ترین و زیباترین ابزار نجومی دوره اولیة تمدن اسلامی (قرن سوم تا هفتم هجری) و نشانگر اوج دستاوردهای مسلمانان در اسطرلاب‌سازی آن دوره دانسته‌اند، در صفحات بعد افزوده شده است. جنس این اسطرلاب از برنج، قطر آن ۱۵۱ میلی‌متر و ضخامتش ۶ میلی‌متر است و اکنون در «موزه هنر اسلامی» در دوحه (قطر) نگهداری می‌شود. بر اسطرلاب خجندی نام سازنده و تاریخ ساخت چنین آمده است: «صنعه حامدبن الخضر الخجندی فی سنة شعد [۳۷۴] الهجرة». این اسطرلاب دارای صفيحه‌هایی برای عرضهای جغرافیایی ۲۱° [مکه]، ۲۷°، ۳۰° [قاهره؟]، ۳۳° [بغداد] و ۳۶° [ری] است و مدت درازترین روز برای هر عرض جغرافیایی ذکر شده است. صفيحه‌ای برای عرض جغرافیایی ۲۷°، ۶۶° (متمم بیشترین میل خورشید) دارد که مدت درازترین روز در آن ۲۴ ساعت است.

صفيحه دیگری هم برای خط استوا و قطب دارد. صفحه مربوط به احکام نجوم «مطرح الشعاع و هوالتسییرات» برای عرض جغرافیایی بغداد (۳۳°) طراحی شده است. بر پشت اسطرلاب از جمله جدولهایی برای «حدود اهل مصر و وجوه و ارباب المثلاث» وجود دارد. نقوش تزینسی عنكبوت این اسطرلاب الهام‌بخش اسطرلاب‌سازان بعدی دوره اسلامی شد.

اسطرلاب خجندی

اسطرلاب خجندی

اسطرلاب خجندی